

Vackratorp, Hössö Norregård

Av Ingolf Berg, Lidingö
oktober 2018, rev 2023

Vackratorp bild från 1950-talet. Ellen Magnusson passerar vid husknuten. Huset uppfört 1840. I rummet till höger om entrén bodde Anna.

År 1840 uppfördes "Mobergs nybygge". Det kom därefter att heta Vackratorp. Namnet gavs av rättaren Anders Petersson i Vevik, (senare ägare till Järnsmedbacken) där torparen utförde dagsverken, då han tyckte att stället var så vackert beläget. En smal och lite krokig väg med grästuvor i mitten, omgiven med resliga granar innan stormarna Gudrun och Per raserade dem, ledde fram till torpstället som ligger ca 800 meter från häradsvägen. I gamla tider möttes man först av den gamla ryggåstugan (Mobergs torp) samt en ängslada med väggar av sten (se ovan) och därefter lite längre fram Vackratorp med ladugård, en liten snickarbod och brygghuset mot sjön för tvätten. Stenkällaren finns kvar idag, liksom torpstugan. Badplatsen "Kosanden" ligger nedanför torpet vid sjön Åsnen (Julöfjorden) och användes av traktens ungdomar pga. den fina sandstranden där.

Åren 1861-1877 är Sven Magnus Johannesson (f 1834) o h h Christina Jönssdr. (f 1838) torpare i Vackratorp. Christina var systerdotter till arrendatorn Johannes Göransson i

Hagstad. Sven Magnus och Christina hade tre gemensamma barn (Lisa Maria f 1861, Johan 1863-1870 och Emma f 1865 – samtliga i Vackratorp – samt oäkta Johan August Petersson f 1876, senare bosatt i Esbjörnsgård no 32. Grimslöv, med fader Peter Johan Jonasson). Hela familjen flyttade 1877 till USA, dit Christinas föräldrar Jöns Svensson f 1810 i Bjurkärr och Maria Göransdr f 1820 i Uråsa flyttat redan 1869. De hade delat arrendet i Hagstad med först hennes far Göran Petersson och sedan brodern Johannes under åren 1840-1863.

Sven Magnus Petersson tillträdde 1877. I arrendekontraktet med Stephens på Huseby angavs att huset skulle rödfärgas, dörrar och dörrkar målas med oljefärg samt fönster med limfärg. Brandstodsavgiften (försäkring) skulle torparen alltid betala. 10 fruktträd och 10 krusbärsbuskar skulle planteras. Sven Magnus var inte skrivkunnig och kom från Nybygget. Enligt kontraktet 1884-1887 skall han utföra 16 mansdagsverken per månad under tiden mars-oktober och 15 stycken november-januari samt betala 5 kronor kontant per månad. Enligt kontraktet 1871 var han dessutom skyldig att lämna 60 läster kol. Det skedde genom kolmilning av 18 famnars ved.

Anna Paulina g m Adel, bosatta i

Hagstad Almelund, foto 1911

Karl Emil och Nathalia, arrenderade

prästgården i Urshult

En annan av torparna på Vackratorp var Magnus Johansson (1854-1914), född på torpstället Hallen och bror till "Petter i Bjurkärr". Han fick utföra 16 mansdagsverken per månad under tiden mars-oktober och 15 under november – januari samt därtill betala 5 kronor kontant varje månad.

1914 hade Magnus en arbetshäst (vallack), fyra kor, två ungnöt, 1 kalv, två baggar/tackor, två lamm, två gödsvin och 10 höns. Odlingen, som även omfattade Mobergstorpet, uppgick

till 5 hektar och skörden blev 600 kg höstråg, 550 kg korn, 2,5 ton havre, 1,8 ton potatis samt 6 ton med hö. I förhållande till de andra torpen på Hössön var detta ett större jordbruk.

Magnus och hans hustru, Elin Andersdr. (1857- 1914,) hade tillsammans 6 barn, Anders Alfred (f 1886), Anna Paulina (f 1887) - gift med Adel från Kläcklinge, bosatta i Hagstad Almelund, Karl Emil (f 1889) - arrenderade prästgården i Urshult, Ernst Magni (f 1892), Gustav Edvin (f 1895) och Ellen Martina Kristina. Före giftermålet 1885 med Elin hade Magnus också en oäkta son Johan August (f 1876). Ellen hade arbetat i köket på Torne gård och fått lära sig att laga "herrskaemat". Hon anlitas som kokerska på Hössöhalvön.

Elin begick självmord. Hon hängde sig på ladugårdsdörren enligt hörsågen. På en efterlämnad lapp stod det att hon inte trodde att försörjningen skulle räcks till. Det måste ha varit en stor tragedi för familjen, särskilt som Vackratorp var ett välmående torpställe.

Ur Smålandsposten N:o 25, fredagen den 13 februari 1914.

Hängde sig i garnhärfvan.

Hustrun till torparen Magnus Johansson å Vackratorp under Hössön Norregård i Skatelöf, tog sig i måndags af daga genom att hänga sig i en garnhärfva i stallkammaren. Hon hade sedan jul lidit af svår hufvudvärk och ryggsmärtor, men aldrig yttrat lifsleda, hvarför det är att tro att självmordet begåtts i sinnesförvirring. Den aflidna var född 1857 och efterlämnar förutom maken 6 barn.

Alfred, Ernst och Ellen var ogifta och blev kvar på Vackratorp, sist Ellen som flyttade därifrån 1965 till ålderdomshemmet i Grimslöv. Ellen var en sann rojalist och kunde sina kungalängder. Reumatismen, efter allt arbete och handmjölkning, "den vita piskan" som statarförfattarna kallade det, gjorde till slut att Ellens händer blev oförmögna till arbete.

Under syskonen Magnussons tid brukades Vackratorp på "det gamla sätter". Stället kunde ha 3-4 kor och tröskning skedde med en liggande vandring som drogs av kor in på 1960-talet. Det var ytterst sällan någon stadsresa företogs. Emil var inte "i stan" på över 30 år. De hade en häst på 1930-talet vilket var ovanligt för torparna som oftast använde kor som dragare. Vackratorp var tillsammans med Mobergs ett av de större torpen på Hössöhalvön.

När torpet frånträdde 1965 brändes ladugården ned av rättaren Gunnar Karlsson i Vevik. Stugan hyrdes först ut som sommarbostad till handlaren Bertil Ströberg i Torne med familj.

Syskonen Anna, Ellen, Alfred och Ernst Magnusson i Vackratorp (1910-talet)

Torpare i Vackratorp

- 1840 Johannes Svensson (f 1800) o h h Elin Abrahamsdr. (f 1805)
- 1861-1877 är Sven Magnus Johansson (f 1834) o h h Kristina Jönssdr.¹ (f 1838 i Hagstad Norregård och barnbarn till Göran Petersson via äldsta dottern Maria) torpare i Vackratorp. Familjen emigrerade till USA 1877.
- Sven Magnus Petersson var torpare i Vackratorp 1870 samt 1879-1887.
- 1886 är Magnus Johansson torpare på Vackratorp, kom från Nybygget

---

¹ De hade barnen Lisa Maria (1861), Johan (1863), Emma (1865) samt utom äktenskapet med Peter Johan Jonasson sonen Johan August (1876). Notera att sonen föddes i oktober och familjen emigrerade i mars 1877.

- 1884-1887 tillträdde Sven Magnus Johansson, född 1854 på torpstället Hallen. Han och hans hustru sedan 1885 Elin Andersdr. (1857-1914).
- 1879-1887 är Sven Magnus Petersson torpare i Vackratorp.
- 1886 och 1887 är M Johansson torpare
- Sonen Alfred Magnusson tillsammans med syskonen Ernst och Ellen fram till 1966, därefter sommarstuga.

Syskonen Magnusson på Vackratorp. Från vänster Alfred, Ernst och Ellen. Foto från slutet av 1950-talet.

Flygfoton över Vackratorp från 1950-talet. Ladugården uppeldad 1966.

Ägarlängd

1840-1867	Grevarna Hamilton, Huseby.
1867-1934	Joseph Stephens genom köpet av Huseby.
1834-1985	Mary Stephens, Torne gård, genom arv.
1985-1989	Anders Eriksson-Stephen genom arv av Veviks gård
1989-2005	Frans Malmros, Oby gård.
2005-	Bengt Arvidsson

Ingeborg Friberg, född ijärnsmedbacken, berättar om ett barndomsbesök i Vackratrp på 1930-talet.

Spring över till Vackratorp och be farbror Alfred att komma hit. Jag behöver klippa mig sa pappa Albert.

- Visst, svarade jag.

Det var alltid roligt att springa ärenden till Vackratorp. Alla farbröder och tanter var jättesnälla på det stället.

Farbror Alfred hade en riktig frisörsax och brukade hjälpa pappa med håret. Han bodde på dagsverkstorpet Vackratorp under Vevik. Där bodde också hans syskon, tant Anna och farbror Ernst. Och så deras gamle pappa, farbror Magnus. Tant Ellen arbetade i köket hos Lippan i Torne gård. Där lärde hon sig att laga "herrskaemat" och anlidades senare som kokerska vid bättre kalas och bjudningar på Hössön.

Farbror Alfred, som var äldst, jobbade hemma. Farbror Ernst skötte dagsverkena på Vevik. Jag brukade se honom om morgnarna, när jag väntade på skolbussen, kommande cyklande mot Vevik och dagsverket.

Lippan ägde Vackratorp, och gården Vevik med alla torpen. De som bodde där måste dagsverka, det visste jag. Veviks gårdshus låg vid vår sida av häradsvägen. Barnen därifrån var mina skol- och lekkamrater. Det var tråkigt att de flyttade så ofta, tyckte jag. När jag hade fått en riktigt god kamrat från Vevik, så skulle de flytta snart igen. Det kom nya familjer. Mamma försökte förklara, men jag tyckte ändå att det var ledsamt att byta kamrater jämmt.

Jag sprang bort mot Vackratorp, uppför Kosannabacken ("Kosannen" var en badplats med sandstrand). En liten stig genom storskogen (häradsskogen) och sedan började Vackratorp "oling" (odling). Vid smålandsgårdsgården löpte en stig, där växte blåbär och ljung. Längst

bort syntes husen. Först ladugården, och en bit längre bort den röda stugan med vita fönsterkarmar.

Ingen syntes till på gårdsplanen, så jag rundade huset och gick uppför farstutrappan på baksidan. Då kom man in i "farstun" och köket. Korthåriga taxen Mitzi skällde högt där inifrån när jag knackade på dörren. Jag hörde tant Annas röst.

- Stig in!

Jag öppnade dörren och Mitzi rusade emot mig. Jag böjde mig ner och klappade henne, då kände hon igen mig och slutade att skälla.

Köket är fyrkantigt och ganska mörkt, det fanns bara ett mindre fönster. Kokspis med kåpa i ena hörnet mot det stora rummet, så dörren till tant Annas rum. Det doftade gott av kaffe därinne, och alla satt runt bordet med sina koppar. Till och med gamle Magnus, han brukade annars för det mest ligga till sängs.

Jag kände mig som alltid blyg.

- Goddag, sa jag och neg.
- Kom in, Ingeborg lilla, sa tant Anna.
- Vad kan en sådan liten "gräbba" ha för ärende, frågade farbror Alfred, med sin lustigt knarriga röst.
- Jag talade om vad pappa ville ha hjälp med.

Alfred Magnusson i Vackratorp med hästen Flora. Bild från 1940-talet

Farbror Alfred var klädd i blåkläder. Han hade grått hår och var nog lika gammal som pappa. Han tittade sig runt bordet och så på mig.

Alfred Magnusson i Vackratorp. Bild från 1940-talet.

- Hälsa din pappa du. Säg att jag kommer bortåt fyratiden.

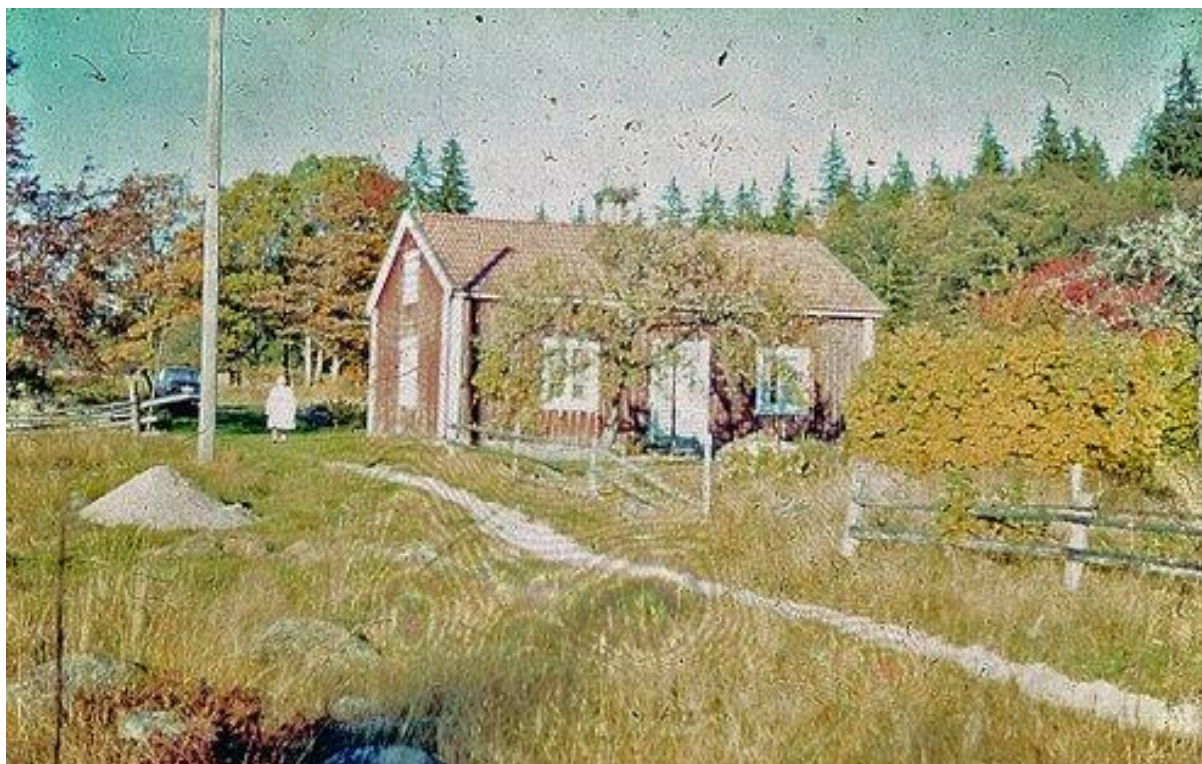
Tant Anna skrattade. Egentligen inte, men för en gång skull. Tant Anna gick omkring och månade om alla, och fyllde på i kopporna. Hon var den snällaste tanten jag kände. Stor och rund om magen, förkläde med hängslen, blå ögon och lite gråsprängt hår. En förlovningsring blänkte på fingret.

Tant Anna hade varit förlovad så länge jag kunde minnas. Farbror Magnus ville inte att hon skulle gifta sig, fast hon säkert var äldre än min mamma. Hon behövdes hemma för att hushålla för sina bröder. Sockersjuka hade hon, och fick inte äta något sött. Det måste vara något hemskt trist, funderade jag. Hon var alltid glad i alla fall.

Så hade hon ju grammfonen. Den hade en jättestor tratt, och såg väldigt lustig ut. Det var fantastiskt med grammfonen. Jag hoppades alltid att hon skulle spela, men den här gången var de ju i köket. Så då blev det inget av med det. Jag var för blyg för att fråga. Vackratorp var det enda stället som hade både radio och grammfon. De var bra lyckliga, tänkte jag.

En stor trähäst med hjul, med lång man och svans kom alltid fram när lillebror Åke var med. Tant Anna var en av hans faddrar. Hon glömde aldrig hans födelsedag, och kom alltid med en påse godsaker, ofta konfekt som hon själv gjort.

När kaffet var urdrucket, tittade jag på tant Annas fina kamelia, tackade och neg adjö.

Vackratorp på 1960-talet. Foto av Nils-Erik Karlsson, Vrankunge Östregård.

Ellen Magnusson, Vackratorp. Bild av Nils-Erik Karlsson, Vrankunge Östregård, 1960-talet.

Vackratorp 2015, stället helt igenväxt. Foto Ingolf Berg

Vackratorp 2015 (Foto Ingolf Berg)

Vardagsrummet i Vackratorp 2015

Köket i Vackratorp 2015